

REPORTATGE FOTOGRÀFIC E. MOLAS (TORTELLÀ)

Durant el franquisme, el Ball Pla es converteix en l'acte culminant de la Festa Major, una mena d'essència de les celebracions olotines.

El Ball Pla d'Olot i l'estructuració ideològica de postguerra

JORDI CANAL i MORELL

A la ciutat d'Olot ja fa una colla d'anys que no se celebra el que s'havia convertit en «típic i tradicional» Ball Pla. Aquesta esdevinença, símbol de la Festa Major de l'època franquista (i també d'èpoques anteriors), desaparegué en l'etapa de transició a la democràcia. No fou una mort sobtada, «per decret», sinó fruit d'un esllanguiment producte d'una ja anunciada decadència i caducitat. En l'actualitat, de tant en tant, encara s'alcen algunes veus demanat la seva restauració, però pertanyen a un grup ben definit i ben minoritari de la població olotina (i fins i tot es podria dir de la dreta olotina).

Aquell Ball Pla que desaparagué havia perdut la seva primitiva base. No era un ball, com en els orígens, sinó una simple desfilada. Feia molt temps que s'havia limitat a això, ben bé més de mig segle. Aleshores cal establir, abans de qualsevol tractament del tema, una distinció inicial: el Ball Pla com a dansa i el Ball Pla com a desfilada.

La dansa

El Ball Pla era una forma de ball de parelles de les més típiques de Catalunya. El segle passat fou molt estesa. Hi havia però, a partir d'una mateixa base, variacions segons les comarques o localitats. Ramon Tomàs el defineix així:

«Espècie de baixa dansa, generalment de compàs ternari; es caracteritza, tal com indica el seu nom, per un punteig suau, per un moviment dels peus lliscant a poca distància de terra i per l'absència de salts». (Tomàs, R., 1971)

La dansa, segons el mateix Tomàs, consta de dues parts: un *començament* (en el qual les parelles fan una mena de passeig) i una *caiguda* (en el qual les parelles dansen). Aquesta darrera part consta de 32 compassos, dividits en dues parts de 16; a la primera, les parelles es mouen a pas normal i a la segona desenvolupen una sèrie de figures de ballet.

El Ball Pla

Aquesta és la base del Ball Pla olotí, que s'anirà modificant en el transcurs del temps i que portarà a una progressiva distinció entre la passejada o desfilada i la dansa en si (derivació potser de les dues parts de les quals constava el ball pla). Per tal de veure una mica com es van diferenciant els elements fins al total predomini de l'aspecte passant, fem una brevíssima relació històrica del Ball Pla.

Resum d'història del Ball Pla

Des dels seus orígens, com a senzill ball, fins a la seva desaparició, diverses han estat les etapes per les quals el Ball Pla olotí ha deambulat. Alguns autors creuen que el Ball Pla pot assimilar-se a un antic «ball a la plaça» que es realitzava a Olot ja des del segle XV (de 1414 fins a 1818), però que no era anomenat amb el nom nou (Juanola, M., 1941). Jordi Pujiula, en canvi, situa l'origen de la tradicional dansa en el segle dissetè, i l'aparició del nom «Ball Pla», l'any 1763 (Pujiula, J., 1978). A les *Notas històricas de Olot*, se cita el Ball Pla, l'any 1778 («... y por la noche en la plaza se bailó el tradicional Ball-Plá».) (*Not. histo.*, 1906), data que recull Danés com a origen de la denominació (Danés, J., cap. 12).

De l'any 1859, data el primer programa de Festes conegut, i hi figura la nota següent: «A las ocho, iluminada la plaza como en el día 7, se reunirán en el Salón Consistorial el Ayuntamiento y todos los convidados, que con sus respectivas parejas pasarán a recorrer las principales calles adornadas e iluminadas profusamente parándose en la plaza para bailar el Ball Plá».

Els participants en el Ball Pla són els que serveixen el poder polític i pertanyen als grups socials més privilegiats.

Dades sobre el Ball Pla (1939-1952)

ANY	DIA SORTIDA	HORA	ASSISTÈNCIA (en parelles)
1939	9 setembre	9 h	70
1940	9 setembre	9'30 h	104
1941	9 setembre	9'30 h	124
1942	9 setembre	9'30 h	135
1943	9 setembre	9'30 h	125 (a)
1944	9 setembre	9'30 h	més de 130
1945	9 setembre	9'30 h	més de 100
1946	9 setembre	10 h	
1947	9 setembre	10 h	
1948	9 setembre	10 h	140
1949	9 setembre	10 h	
1950	9 setembre	10'30 h	
1951	9 setembre	11 h	més de 100
1952	9 setembre	11 h	

(a) En una notícia posterior s'avalua l'assistència en 141 parelles. *Arriba España*, núm. 337, 7 de setembre de 1945.

Fonts: *Arriba España*, números 30, 31, 82, 83, 134, 184, 185, 235, 236, 286, 287, 337, 338, 439, 490, 491, 541, 588, 639, 640 i 690.

Així doncs, les dues facetes o aspectes hi són compresos, la desfilada i el ball. Fins el 1896, any en el qual la dansa es converteix en una sardana, el desenvolupament degué ésser molt semblant.

El 1874 el ballà, amb motiu de l'ocupació carlina d'Olot, el cabdill Savalls (i Juanola escriu que durant la Restauració ho féu una vegada Martínez Campos (Juanola, M., 1941)). L'any 1893 s'esdevingueren una sèrie de fets entorn el Ball Pla, de caire anarquista, dins el corrent general d'aquest signe de l'època. Les temptatives explosives hi foren ben presents, fruit d'una consciència ja del que socialment representava l'esdeveniment (Canal, J., 1985). A les acaballes de segle però, el ball esdevé sardana, segurament per un progressiu i continuat desconeixement de la forma

tradicional. Aquesta transformació es mantindrà fins el 1916, quan el Ball Pla adquireix la fisonomia que ja no perdria fins a la desaparició: la simple desfilada.

Mn. Gelabert, a principis de segle, descrivia el Ball Pla com una llarga corrua de parelles. Entre diferents observacions, diu que anaven luxosament vestides. Sortia el dia 9 de setembre al vespre (aspecte que es conservà fins a la fi), i desfilava fins la plaça, on, segons Gelabert «... s'és acabat el ball plá» (Gelabert, J., 1908). O sigui, cap senyal de dansa. L'any 1926, Josep M. Mir escrivia a la *Revista Olotina*, recalcant la forma passant del Ball Pla, i lamentava que no es ballés la sardana.

El Ball Pla de la darrera etapa formal, en el seu conjunt, segueix unes mateixes pautes: dia 9, sortida de l'Ajuntament; participació de les autoritats; acompanyament de Gegants, nans i cavallets; aparició dels Focs d'artifici; Ball de gala final (primer al Teatre i després al «Casino», fruit segurament d'un desviacionisme encara més elitista). En l'aspecte cronològic potser cal remarcar la gran reactivació que pren a l'època franquista (que serà el tema que desenvoluparem seguidament) i els moviments de protesta que apareixeran entre els anys 60 i 70, que són part del que Pujiula anomena «la tradició contestada» (Pujiula, J., 1978). L'extinció del Ball Pla posà fi a aquesta llarga història d'esdeveniments i transformacions, que ens menen d'un àmbit de cultura popular a un altre d'elitista, fruit d'una apropiació de la dansa per part de l'aristocràcia i de la burgesia olotines.

Franquisme i Ball Pla

Hem esmentat una mica més amunt que durant l'època de la dictadura de Franco hi ha un ressorgiment voluntari, una reactivació del Ball Pla.

AÑO DE LA VICTORIA

¡Arriba España!

Semanario de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S. OLOT, 26 Agosto de 1939

NÚM. 29 - PÁGINAS 25 CENTIMOS

¡¡Moralicémonos!!

COMENTARIO

Hay que reconocer que el haber nacido optimista es una suerte digna de envidia. Ahí tenéis, por ejemplo, a una serie de individuos que eran de derechas, que durante el dominio rojo se casaron de levantar el puño y de decir puetes de los «fascistas»—todo ello con el fin egoísta de

Año de la Victoria

¡Arriba España!

Semanario de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.

PÁGINAS DE LA EPOPEYA

Los mineros asturianos de la Anti-España

EN León, el sábado 18 de julio por la tarde, la inquietud reinaba en la población. La radio de Madrid introducía la agitación con sus noticias. Marxistas y falangistas se increpaban con sus gritos en las calles, insultándose y acometiéndose.

armas para el pueblo. El coronel Laigante se negó, pero el general Bosch accedió y se entregaron a los mineros 300 fusiles que se ensayaron, es cierto, entre los más deteriorados. Los oficiales lloraban de falsa ante tal ignominia.

Seguidamente los mineros desfilaron

nido pocos días antes por sus ideas falangistas. Los guardias, desorientados, se mantuvieron el domingo, en su mayoría, a la expectativa. Al ser liberado el luna el teniente González, arrojó seguidamente a sus guardias, que entusiasmados le llevaron en hombros hasta el cuartelillo

JOSÉ ANTONIO

El setmanari falangista "Arriba España" és una bona eina per fer del Ball Pla una arma al servei de la reacció.

Aquest impuls és inseparable del règim, i la relació és palesa. La ideologia reaccionària de post-guerra s'aplicarà i així la veurem de seguida reflectida en el tradicional esdeveniment olotí. En aquestes consideracions s'emmarca plenament l'objectiu d'aquest escrit: A veure la relació entre franquisme i Ball Pla, en les aportacions mútues. La del primer al segon, de caire ideològic, fent-lo símbol de poder i de moralitat; la del segon al primer, fent de suport i de recolzament, de tota una empresa: la d'estructurar el feixisme a Olot.

Tot plegat ho intentarem veure a partir de fonts escrites, i en concret (i fonamentalment) d'un setmanari local, *L'Arriba España*, portaveu de la Falange. Les seves informacions són la base del nostre treball. L'emmarcament cronològic de la investigació té un principi ben clar, l'any 1939 (inici de la dictadura i també del setmanari local), però un final més imprecís, tot i que pot situar-se (de manera un pèl arbitrària potser) a principis de la dècada dels 50 o potser un xic abans. Aquesta colla d'anys, els de la primera etapa franquista, són els de més eferescència respecte al Ball Pla, en el sentit que li donarem: d'arma al servei de la reacció.

derecho a violar el decoro público, y menos en un acto tradicional como ocurría en el «Ball Pla» de nuestras fiestas pretéritas).

Y tu, mujer fervorosa de la indecente moda actual, rectifica inmediatamente. Que hoy la Iglesia te ha echado del templo y a lo largo serás echada de la sociedad. (*Arriba España*, núm. 29, 1939).

En aquesta missiva hi ha dos elements que ens interessin especialment. Primerament, la referència a antigues celebracions (immorals, clar), i en segon lloc, la mateixa noció de moralització i la seva introducció, a partir de la premsa, en el Ball Pla.

Quan es vol justificar una acció, o un nou estat polític o públic, s'acostuma a atacar allò precedent. És una mena de ritual que veiem constantment repetit. D'aquesta manera, quan el feixisme voldrà moralitzar (i alhora també justificar-se), haurà de fer referència a una anterior immoralitat. I la trobarà en tota la vida de la II República, i evidentment, també en el Ball Pla, amb el qual, com s'escrivia a l'article citat, es violava el «decoro público». Pujiula apunta que a la II República, hi hagué intents, tot i que

tímids, d'obrir el Ball Pla, de pendre'l de la propietat privada d'alguns (Pujiula, J., 1978). És contra aquesta «liberalització», obertura, que es rebel·la *L'Arriba España*: el Ball Pla ha d'ésser d'una minoria privilegiada i ha d'ésser un símbol moral.

I així entrem en el segon aspecte que anunciàvem. La moralització del Ball Pla, la podem veure, o bé a partir de les notes de l'organització, o bé a partir de la lletra impresa del setmanari de la Falange, com a l'exemple citat al principi. Observem primerament una d'aquestes notes:

**«AYUNTAMIENTO
El Ball Pla**

La Comisión de Fiestas del Excmo. Ayuntamiento nos ruega hagamos públicc que con motivo del Ball Pla, se recuerda a todas las señoras y señoritas que asistan al mismo, la ineudible obligación de vestir de acuerdo con las normas de la moral cristiana.

Algunas reprochables exageraciones cometidas en años anterior-

Apologia del Ball Pla

L'any 1939, concretament el dia 26 d'agost, aparegué un editorial en el setmanari *Arriba España* titulat «¡¡Moralicémonos!!», que com es pot intuir anava destinat a combatre la immoralitat, producte d'etapes polítiques anteriors. La dictadura feixista, tot just triomfant, vol tornar les coses al lloc on creu que han d'estar, i la moral és un aspecte clau. En la «croada» moralitzant d'aquest article citat, després de fer referència a punts diversos, s'entra a tractar el Ball Pla i sobretot, el paper que hi juga la dona. Així escriuen:

«Y es la inmoralidad, un enemigo que anda entre nosotros. En Olot, se manifiesta con frecuencia y espera pasearse triunfante en el típico «Ball Pla».

i Moralicémonos totalitariament, olotenses, ya que nadie tiene

El Ball Pla s'erigeix també en un model de moralització col·lectiva de "tots" els aspectes de la societat.

El Ball Pla

res obligan a la Comisión de Fiestas a publicar este aviso, advirtiéndole que no se permitirá la asistencia al «Ball Pla» a quien no vista de acuerdo con las mencionadas normas». *«Arriba España»*, núm. 184, 1942).

De nou, dos aspectes a destacar: la introducció a tots nivells de l'anomenada «moral cristiana», sobretot referent a les femines, i la crítica a precedents celebracions (Si observem l'any, estem temptats de creure que la moralització del Ball Pla encara no s'havia acabat d'aconseguir en les dues anteriors celebracions sota la dictadura).

Quant als articles publicats per moure cap a la decència, pot afirmar-se d'entrada que adquireixen les formes més diverses: editorials, articles de costums, diàlegs, etc. En veurem unes mostres. El 1943, en un escrit signat per J.V.M., tot fent referència al Ball Pla, consta: «Sin duda es éste uno de los puntos de más atractivo y típico de nuestro Programa. Por eso acuden grupos de toda la provincia a presenciar esa exhibición de lujo y de buen gusto, que todos admiran y aplauden, siempre y cuando la indumentaria femenina esté dentro del marco de la decencia cristiana». *«Arriba España»*, núm. 235, 1943. El subratllat és nostre). L'any següent el mateix autor escriu en un article dialogat, coses com les que transcrivim a continuació: «Caridad— Yo tengo una gran ilusión por ir al renombrado «Ball Pla».

Rosita— Yo también tengo mi traje preparado; es una monada, una preciosidad. Y muy decente, al mismo tiempo.

José— Yo también pienso ir, ¡No faltaba más!

María— No me opongo; respeto todas las buenas costumbres y

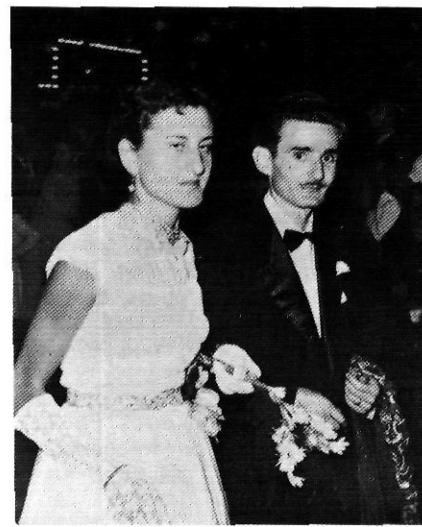
santas tradiciones (...» *«Arriba España»*, núm. 285, 1944. Els subratllats són nostres).

«Decència cristiana» del vestir és doncs l'aspecte més predicat, referent al Ball Pla, un esdeveniment que per l'exemplaritat que se li voldrà donar, és una peça clau de l'estructuració ideològica del nou règim a Olot. El Ball Pla esdevé doncs un punt important de la moralització col·lectiva, de «tots» els aspectes de la societat.

La terminologia mitjançant la qual la premsa feixista olotina fa referència al Ball Pla ens serveix per a donar una nova idea del que es pretén fer amb aquesta esdevenença. En el joc de mots que es forma en parlar-ne (deixant ara a part els aspectes relacionats amb la moral) podem distingir dos grups: l'adjectivació referent al binomi poder-riquesa, i la referent al tradicionalisme. Fent un breu repàs als diferents escrits de l'època, veurem clarament expressades aquestes qualificacions. Sobre la riquesa en el/del Ball Pla: «fastuoso cortejo», «suntuoso desfile de parejas», «suntuoso y ritual», «con su apoteosis de fastuosidad», «un derroche de suntuosidad, de vestidos y de bellezas femeninas», «majestuoso cortejo», «brillante desfile», «pomposo desfile», «alarde de gusto exquisito y suntuosidad». Sobre el poder o distinció social: «desfile de cortesana elegancia», «ungido de prestancia y señorío», «su trazo señorial», «acto cuajado de espíritu tradicional y aristocrático y popular a un tiempo», «paseo triunfal». El vessant apologista d'*«Arriba España»* es posa clarament en evidència, i alhora ens ajuda a entendre què representa el Ball Pla per ells i pel grup que els sustenta. Hi participen, no ens enganyem, part de la gent que té medis econòmics per a fer-ho, i que al mateix temps, vol demostrar que els té. Així s'hi llueixen les millors joies, els millors vestits i pells. Es marca clarament la diferència entre els que desfilen i els que miren

embadalits (als quals se'ls ha presentat com a valor màxim, com a fita major, que aporta més felicitat, la situació d'aquells que contemplen). Al mateix temps els participants marquen una nova diferència: són els que serveixen també el poder polític, pertanyen als grups socials privilegiats, i fent-ne gala poden participar en el «paseo triunfal». Insistirem en aquests aspectes quan parlem de la dicotomia espectador-contemplat.

L'adjectivació situada al voltant del tradicionalisme és d'aquest tipus: «un tradicionalismo de pura cepa y honda raigambre», «acto cuajado de espíritu tradicional», «tradicional Ball-Pla», «típico», «celebración consuetudinaria», «los valores étnicos de dicho acto y la emoción entrañable de su rancio historial», «su gratísimo sabor tradicional», «bello exponente de la personalidad tradicional difícilmente inconfundible de Olot». Es vol ancorar l'esdevenença en el passat (per a justificar-la en el present), fent-la exponent, d'aquesta manera, en el moment actual, de la defensa i conservació de la tradició. Per a ajudar-hi caldrà també cercar-li una ben estructurada història i, d'aquesta forma, apareixeran nombrosos articles sobre la història del Ball Pla fins aquell moment. En són clars exemples, escrits com els de Juanola, «Perspectiva històrica: el «Ball Pla»; o O.P.M., «A la luz de viejos Programas»; o Bolós, «El Ball Pla en sus orígenes» *«Arriba España»*, núms. 133, 184 i 439. 1941, 1942, 1947). En altres escrits, només s'hi fan referències, del tipus «Ayer como hoy» (O.P.M., segurament Octavi Prat, al núm. 184, 1942); o «Y si lográramos recordar a nuestros abuelos, con levitón y sombrero de copa, del brazo de nuestras abuelas, en el curso del Ball Pla, nosotros nos incorporaríamos a su comitiva con religioso respeto (...» (A. Cuéllar al núm. 133, 1941).

Participa en el Ball Pla la gent que té mitjans econòmics i que, a més, vol demostrar que els té.

Per tot el que representà el Ball Pla per a la dictadura, per a la defensa dels seus interessos, era normal que se'l convertís en l'acte cabdal de la Festa. És l'esdeveniment que més ha d'atreure la gent, és el més important, una mena d'essència de les celebracions olotines. En aquest sentit s'escriu per exemple que el Ball Pla és «Un espectáculo único, sin par» o que el dia que se celebrava era «el día cumbre de las fiestas» (M. Juanola al núm. 490, 1948), o que era el «colofón de la Fiesta» (Legares al núm. 235, 1943), o que «es indudablemente el número uno» o «el exponente cimal de nuestras fiestas» (núm. 134, 1941).

Ball Pla i diferenciació socio-política

Quan observem un programa de festes de l'època franquista, en un lloc determinat, hi solem trobar una nota cada any repetida i molt semblant. És l'anunciació del Ball Pla. Prenem per exemple la de 1939:

«Día 9. (...) Noche, a las nueve, Ball-Pla que recorrerá las principales calles de la población y al llegar a la Plaza del Generalísimo Franco, los Enanos, Gigantes y Caballitos ejecutarán sus típicos bailes, disparándose, seguidamente, un magnífico Castillo de Fuegos Artificiales. (...)»

En aquest fragment es dibuixa amb claredat la consistència de l'acte que tractem. Constatacions diverses han de ser indicades. El Ball Pla sortirà sempre, en aquesta època, el dia 9 de setembre al vespre, i així, aquest dia, esdevindrà com hem esmentat a l'apartat anterior, «el día cumbre de las fiestas». L'hora de sortida és variable, i cronològicament, s'ordena de més aviat a més tard. L'any 1939 veiem que ha d'iniciar-se a les 9 h, però de mica en mica, s'anirà endarrerint (com pot comprovar-se en el Quadre), fins

l'any 1951, que ja es comença a les 11 h. A més, el retard sobre l'horari previst devia ser notable, i d'aquesta manera, a l'*Arriba España*, s'exposaran algunes queixes, dient per exemple, que de continuar d'aquesta forma caldrà col·locar el Ball Pla en els actes de dia següent.

Les parelles participants, un cop al carrer i ordenades, recorrien les vies olotines, pel mig dels seus «altres» conciutadans (i si hem de fer cas al setmanari, també de molta gent de fora), fins a arribar a la Plaça Major (per ells, *Plaza del Generalísimo*). Allà ballaven els Gegants, els Nans i Cavallets, i, seguidament, es feien uns focs d'artifici. Després s'anava cap al lloc indicat per a fer el Ball de Gala, primer al Teatre i després al «Círculo Olotense». Allà, s'hi reunia «la flor i la nata» de l'alta societat olotina que, segons algunes notes de la premsa, abandonava les formalitats i es deixava envair pel ritme del «hot» i el «swing», convertint-se als ulls d'algun benintencionat, en un espectacle «francament deprimente». I a continuació explicitaven la seva crítica:

«No es la añoranza de los viejos carnets de baile lo que nos induce a hablar así: es sencillamente la dignidad de haber nacido en España y de vivir en una sociedad civilizada que nos impide amoldarnos a unas danzas importadas de Norteamérica por los infelices indígenas arrancados del continente negro». (Legares, «Tersicope en la Fiesta Mayor», *Arriba España*, núm. 235, 1943).

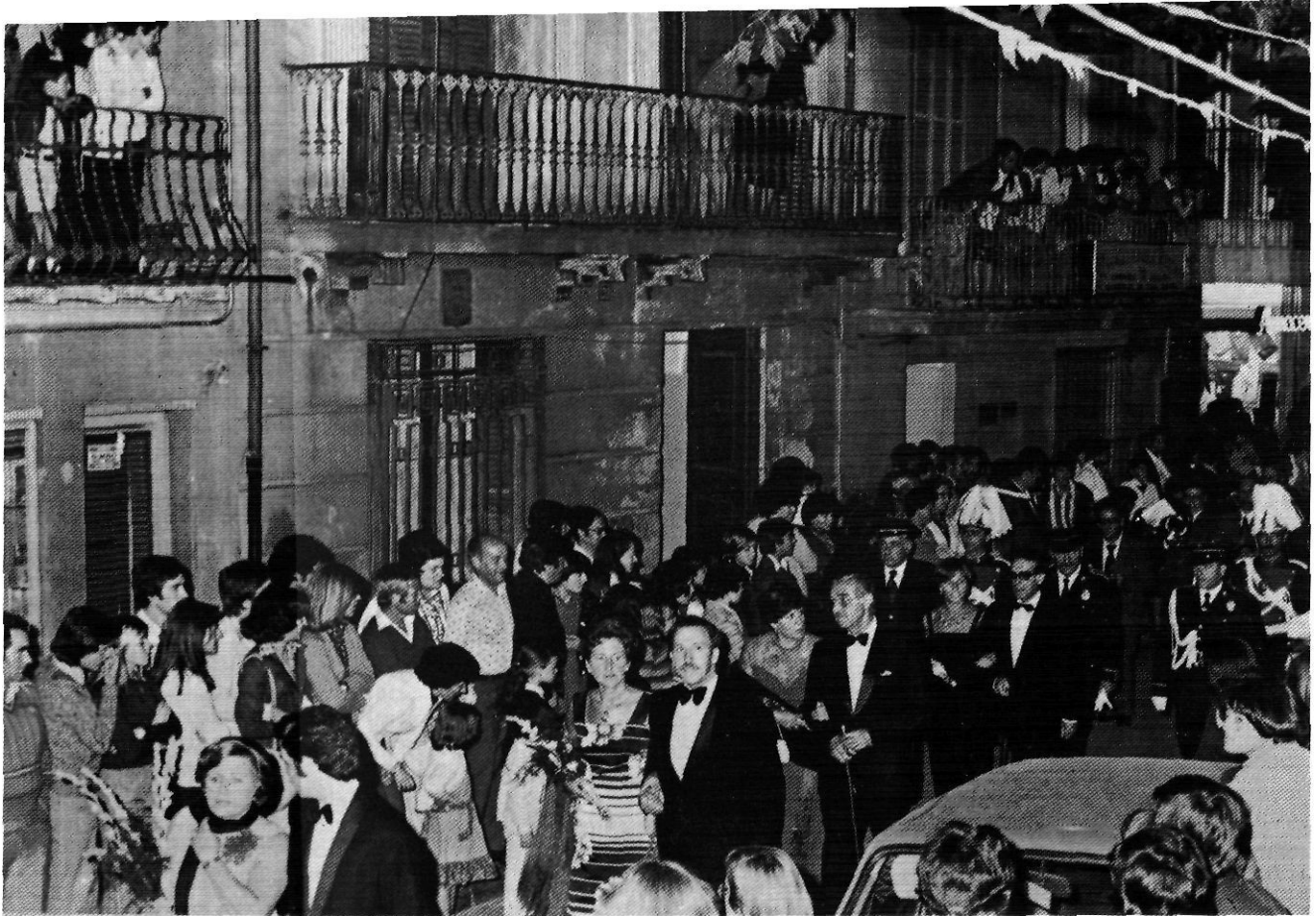
L'èxit del Ball Pla és mesurat per les Cròniques a partir de la riquesa dels vestits, de les joies, però, sobretot, a partir de l'assistència de parelles. Serà de gran importància (i per això ho recollim en el Quadre). El 1939 només setanta parelles, però s'anirà en augment, i així, l'any següent, cent-quatre, xifra que permet escriure: «Indudable-

mente, el Ball Pla de las pasadas fiestas, ha superado grandemente a los celebrados desde muchos años acá». L'assistència anirà augmentant, per la propaganda entorn de l'esdeveniment i per la més ferma fixació del règim, fins a tocar sostre, sobre les cent-quaranta. Les notícies, a partir de 1944, són ja, molt més vaporoses.

Retornem ara, en aquest punt, a la desfilarada pels carrers, i recordem la dualitat que havíem establert: espectador-contemplat. Avancem ja, que no és una simple dicotomia formal, sinó social, econòmica i política. Centrem-nos primerament en aquells que es passegen entre la gent. S'hi troben, com ja hem remarcat, la gent que s'ho podia permetre, part d'un grup socio-econòmic ben concret i situat. El nivell econòmic marca doncs una primera diferència entre els dos termes de la divisió. Però hi ha un altre nivell, tant o més important: és el polític. Les autoritats desfilen en el Ball Pla. L'any 1939 («año de la victoria») ho faran «el General Gobernador Militar de Gerona, los Jefes Provincial y Local de F.E.T. y de las J.O.N.-S., el Presidente de la Diputación Provincial, el Comandante Militar de la Plaza y el Juez Municipal, presidiendo el Sr. Alcalde de brazo de su distinguida señora esposa». El 1940, presidit per l'Alcalde, hi assistiren el «Sr. Comandante Militar de la Plaza, el Juez ejerciente de 1.ª instancia y otras Autoridades». El 1942, el presidia l'«Excelentísimo Sr. Gobernador Civil de la Provincia D. Francisco Díez Ticio». I així cada any. Notem però que la progressió de l'assistència d'«Autoridades» és decreixent. És un nou fet que argumenta el que pretenem escriure. La dicotomia, a nivell polític, pot resumir-se (a grans trets) en vencedor-vençut. L'any 1939 sobretot, els guanyadors de la Guerra civil es passegen entre la gent,

Ai Ball Pla, s'hi llueixen les millors joies, els millors vestits i les millors pells.

Al Ball Pla es marca clarament la diferència entre els que desfilen i els que miren l'espectacle embadalits.

El Ball Pla

formada en gran part pel poble derrotat. El règim mostra, presumeix, la seva victòria. Els anys següents també, els «superiors» de la dictadura a Olot, utilitzaran el Ball Pla per ensenyar als espectadors la seva superioritat política, el seu poder en definitiva.

Aleshores pot qüestionar-se sobre la raó per la qual la gent sortia al carrer a veure'ls. L'hem insinuada més amunt. La propaganda franquista a Olot (i fonamentalment *Arriba España*) s'esforça a fer-lo acte cabdal, essència de les Festes, i a més s'ensenyava que la situació dels desfilants és la que cal desitjar (diner, poder). Així l'admiració i embadaliment predominen. El feixisme olotí pot, doncs, sortir al carrer majestuosament a marcar la diferència davant els sotmesos (tant a nivell polític, com socio-econòmic).

Conclusió: el Ball Pla com a suport del feixisme

Arribat a aquest punt, cal fer, amb sentit retrospectiu, una avaluació, una síntesi dels trets fonamentals que hem exposat. Uns només els insinuarem, a d'altres insistirem un poc. Per començar destacarem la importància de la premsa, en el nostre cas el setmanari olotí *Arriba España*, pels objectius del règim franquista. En ser un mitjà de difusió escrit únic, exposarà allò que interessa al feixisme, i així

es convertirà en l'apologista del Ball Pla, en consonància amb les pretensions d'aquells que s'hi volen exhibir.

Dualisme és un terme que creiem que pot servir per caracteritzar el Ball Pla. Hem vist com se separa a poc a poc en dansa i desfilada, per a finir essent només això darrer. També hem exposat la dicotomia que es forma al seu entorn, entre els que es passegen i els que els observen. És la separació entre dos grups, l'alta societat olotina i el poble, i també entre els vencedors i els vençuts. Al règim, li interessa mantenir aquesta diferenciació, fent que el Ball Pla sigui propietat d'una

minoria (el grup dominant), i així poder-lo convertir en un símbol de poder (econòmic-social-polític) i alhora de moralitat (en consonància amb el puritanisme i decència que es vol introduir). Però tot això se li construeix una «genealogia» i se'l converteix en l'acte número u de la Festa Major.

Per esguard de tots els elements que hem exposat, creiem que podem afirmar que el Ball Pla contribueix a l'estructuració del feixisme a Olot. D'aquí ve la gran efervescència que pren els primers anys del franquisme. El règim feixista, construït sobre la desigualtat i el poder usurpat, tot introduint rígids controls a tots nivells, troba en el Ball Pla d'Olot, la manera d'exhibir-se, de mostrar el seu poder i «superioritat», i d'introduir la seva ideologia. Pensem doncs, d'aquesta manera, que és plenament justificada la consideració del Ball Pla com a part integrant de l'estructuració feixista de post-guerra a Olot.

BIBLIOGRAFIA

CANAL, Jordi: «El Ball Pla de 1893 i l'anarquisme» (p. 14) a *L'Olotí*, núm. 300, 9 de maig de 1985.; DANÉS, Joaquim: *Història d'Olot*, carpeta núm. 12, part no publicada, Arxiu Històric Municipal d'Olot.; GELABERT, Joseph: *Guia il·lustrada d'Olot y ses valls. La petita Suïssa Catalana*, St. Feliu de Guíxols, Octavi Viader Imp., 1908.; JUANOLA, Miguel: «Perspectiva històrica: El «Ball Pla» (pp. 6-7) a *Arriba España*, núm. 133, 6 de setembre de 1941.; *Notas històriques de Olot*, vol. II, Biblioteca d'«El Deber», Olot, Imp. y Libr. de J. Bonet, 1906.; PUJULÀ, Jordi: «El Ball Pla d'Olot. La tradició contestada» (pp. 79-80) a *L'Avenç*, núm. 9, octubre 1978.; TOMÀS, Ramon: vegeu «Ball» (pp. 96-97) a *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol. 3, Barcelona, 1971.

